

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute

**NYELVI ÉS KULTURÁLIS SOKSZÍNŰSÉG KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN:
ÉRTÉK ÉS KIHÍVÁSOK**

**МОВНЕ І КУЛЬТУРНЕ РОЗМАЇТТЯ У СХІДНІЙ ТА ЦЕНТРАЛЬНІЙ
ЄВРОПІ: ЦІННОСТІ ТА ВИКЛИКИ**

**LINGUISTIC AND CULTURAL HETEROGENEITY
IN EAST-CENTRAL-EUROPE: VALUE AND CHALLENGES**

**Nemzetközi interdiszciplináris konferencia
Міжнародна інтердисциплінарна конференція
International interdisciplinary conference**

Beregszász, 2015. március 26–27.
Берегово, 26–27 березня 2015 року
Beregovo, March 26–27, 2015

Előadásvázlatok / Тези доповідей / Abstracts

**Szerkesztette / За редакцією / Edited by:
Gazdag Vilmos / Газдаг Вільмош / Vilmos Gazdag**

Beregszász – Берегово – Beregovo
2015

ПИТАННЯ ПРО МОВУ ПІДКАРПАТТЯ В ЧЕХОСЛОВАЦЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ 20–30-х РОКІВ ХХ СТ.

Шаркань Василь
Ужгородський національний університет
Україна

Представники Підкарпатської Русі вперше були обрані до парламенту Чехословаччини в 1924 році, хоча вибори у краї, відповідно до закону, мали відбутися 1920 року. Підкарпаття представляли 9 послів у палаті депутатів (Poslanecká sněmovna) і 4 – у сенаті. Вибори проходили в 1924, 1925, 1929, 1935 рр.

У конституції Чехословацької Республіки 1920 р. було зазначено, що питання мови в Підкарпатській Русі остаточно має розв'язати місцевий сойм (був сформований тільки в лютому 1939 р.).

Варто відзначити, що представники національних меншин у чехословацькому парламенті мали можливість виступати рідною мовою, це відображено в стенограмах засідань.

Серед чинників, котрі ускладнювали вирішення мовних проблем Підкарпаття у міжвоєнний період, була боротьба між депутатами українського і русофільського напрямів: замість того, щоб разом відстоювати інтереси краю в парламенті, вони на засіданнях гостро дискутували з мовного питання, часто переходячи на особистості.

Чи не найактивніше серед русофілів щодо мовних проблем виступав І. Куртяк, представник Автономного земледільського союзу. А. Бродій також порушував питання про чехізацію підкарпатців, обстоював використання у краї російської мови. Однак навіть чеські депутати твердили, що русофіли й самі не знають цієї мови.

За ширше використання української мови виступали А. Волошин, Ю. Ревай, депутати-комуністи І. Мондок, О. Борканюк та ін.

Представники Підкарпаття неодноразово акцентували на тому, що Чехословаччина не виконує зобов'язання щодо автономії краю, які взяла на себе за Сен-Жерменським мирним договором.

Одна з найбільш гострих дискусій щодо мови Підкарпатської Русі розгорнулася на засіданні 16 березня 1926 р. між І. Куртяком та А. Волошином. Приводом стало урядове розпорядження від 3 лютого 1926 р. щодо мовного закону. Цей документ розширював сферу використання «чехословацької» мови на Підкарпатті. Проти розпорядження найбільш категорично виступив І. Куртяк, який 18 лютого 1926 р. написав інтерпеляцію до Ради міністрів ЧСР, звертався до Ліги Націй. А. Волошин також не погоджувався з мовною політикою щодо краю, однак його промови у парламенті були більш м'якими, поміркованими.

Інтерпеляції Ю. Ревая на підтримку української мови на Підкарпатті, подані до чехословацького парламенту 1937 р., були опубліковані в Ужгороді окремим виданням на початку 1938 р.

Остаточно мовне питання в краї було розв'язане тільки у жовтні 1938 – березні 1939 рр., коли українська мова стала державною в Карпатській Україні.